

## I. POJĘCIE ESEJU FILMOWEGO: między słowem a obrazem

Esej (tak literacki, jak filmowy) jest zjawiskiem różnorodnym i trudnym do zdefiniowania. **Jest to wypowiedź na pewien temat, przekazująca osobiste doświadczenie i wiedzę, a także związane z problemem sądy, refleksje oraz uczucia autora**, ujęta w formę argumentacyjną - dowodzącą czegoś lub nakłaniającą do przyjęcia jakiejś postawy. Ten **indywidualistyczny rys eseju jest szczególnie ważny**, uważa się bowiem, że na mocy konwencji odbiorca jest skłonny traktować eseje w kategoriach **osobistego wyznania autora**, nie zaś jako wytwór fikcji ani jako dążące do pełnej obiektywności hasła encyklopedyczne.

Esej jest uważany za gatunek pograniczny, przyjmuje bowiem postać zbliżoną do wypowiedzi o charakterze naukowym, opartych na logicznym rozwinięciu tematu (jak w monografii, biografii czy traktacie), bądź poetyckim, charakteryzujących się swobodną kompozycją, odznaczających się indywidualizacją wykorzystanych środków wyrazu i wykorzystujących subiektywne skojarzenia. **Cechą charakterystyczną eseistycznego stylu jest częste stosowanie porównań i kontrastów akcentujących właściwości przedmiotu rozważań.** Esej filmowy charakteryzuje się **łączeniem różnych form wypowiedzi: sekwencji fikcyjnych i dokumentalnych, aktorskich i animowanych, zrealizowanych w formule narracji obiektywnej i subiektywnej** (stąd też w esejach filmowych często wykorzystuje się na przykład tzw. głos ponad kadrowy).

Za: <https://filmotekaszkolna.pl/dla-nauczycieli/nasze-lekcje/lekcja-25-esej-filmowy>

Esej filmowy zwykle traktować się jako gatunek, wyróżniając jego charakterystyczne cechy, takie jak **subiektywizm, hybrydyczność, łączenie sprzecznych porządków – teorii z praktyką, wiedzy z emocjami, faktów z fikcją**. Łódzka Pracownia Eseju Filmowego <http://vnlab.filmschool.lodz.pl/pracownia-eseju-filmowego/pracownia-eseju-filmowego-statement/> w eseju niekoniecznie widzi gatunek, ale **postawę, poznawczą i artystyczną metodę**, która nie zamyka się w określonych formach i figurach, ale zmusza, by wynajdywać je wciąż na nowo, nieustannie kwestionować własne założenia, pozycję i język. To narzędzia do badania rzeczywistości poprzez praktykę filmowo-eseistyczną.

### **Wideoesej, esej filmowy:**

- gatunek hybrydyczny;
  - buduje znaczenia między słowem a obrazem („Wiadomo przynajmniej, że właśnie tam wszystko się rozgrywa – na granicy między obrazami i dźwiękami, tam gdzie obrazy stają się zbyt pełne, a słowa zbyt mocne”. Gilles Deleuze)
  - tworzą go słowa, zarówno w formie tekstu wypowiedzianego (komentarz pozakadrowy), jak i w formie napisów czy śródtytułów słowa;
  - pokazuje zdolność patrzenia i kolekcjonowania obrazów;
  - to ekspresja indywidualnego stanowiska;
  - nie jest ani czystą fikcją filmową, ani filmem dokumentalnym, ani też filmem o sztuce, lecz zawiera w sobie cechy wszystkich wspomnianych wypowiedzi filmowych;
  - utwór intertekstualny czyli dialogiczny;
  - ważny jest montaż materiału;
  - „filmowy referat na zadany temat”;
  - Pasolini pisał o eseju filmowym jak o kamerze-piórze, eseju-notatniku;
  - to „kino-poezja”, posługuje się tzw. obrazoznakami, które stanowią analogię literackiej mowy pozornie zależnej („widzenie subiektywne, pozornie zależne”);
-

## II. INSPIRACJE

1. Eseje filmowe przygotowane przez Stowarzyszenie Nowe Horyzonty:

esej filmowy - *Nicolas Roeg*: <https://www.youtube.com/watch?v=yW5RCZLHrok>

esej filmowy - *A Joke by Ingmar Bergman*: <https://www.youtube.com/watch?v=rezjzY-Frlc>

2. Esey filmowy G. Gonciarza pt. *Tęsknota*: <http://krzysztofgonciarz.com/portfolio/tesknota-szkocja/>

To film, który narodził się podczas przeglądania materiału z wyjazdu autora do Szkocji.

Narracja jest refleksją na temat podróżniczej nostalgii.

3. Dwunastominutowy minutowy komentarz prof. Tadeusza Lubelskiego - Esey filmowy, do lekcji 25 w pakiecie Filmoteki Szkolnej, zatytułowanej esey filmowy:

[https://www.youtube.com/watch?v=hHlIBZnAYDg&feature=emb\\_logo](https://www.youtube.com/watch?v=hHlIBZnAYDg&feature=emb_logo)